

Zamek Królewski Na Wawelu
Państwowe Zbiory Sztuki
Mgr. inż. arch. Martyna Bulińska

Kraków 12 marca 2020 r.

Wytyczne konserwatorskie dla wykonania konserwacji ścian i sklepień Sieni Berrecciego Zamku Królewskiego na Wawelu

1. Rys historyczny, opis obiektu

Sień rozdzielona jest dawnym murem obronnym z renesansową arkadą (Franciszka Florentczyka) na dwie części o odmiennym charakterze.

- Część zachodnia (większa, oznaczona na schemacie literą A) ma wydłużone proporcje oraz jest zwieńczona sklepieniem kolebkowo-lunetowym. Nad arkadą środkową znajdują się kartusze herbowe.

- Część wschodnia (oznaczona na schemacie literą B) z renesansową arkadą Berrecciego. Po 1905 roku odsłonięto spod tynków wątki kamienne i ceglane ścian. Sień wschodnia zwieńczona jest sklepieniem klasztornym z lunetami.

- Fasada budynku bramnego

Czas powstania : 1534 – 1535

Portal pierwotnie wykonany z wapienia pińczowskiego, przebudowany w dolnych partiach przy użyciu piaskowca karpackiego. Portal boczny lewy pochodzi z roku 1665. W roku 1733 powstał portal boczny prawy.

Podczas wykonanych badań na przełomie lat 80/90 stwierdzono wysoki poziom zasolenia chlorkami i azotanami metali alkalicznych i wapnia.

- Arkada środkowa

Arkada datowana jest na początek XVI wieku i przypisywana Franciszkowi Florentczykowi. Została wstawiona we wcześniejszy, ostrołukowy otwór bramny w murze gotyckim (pochodzącym z początku XIV w.). Łuk arkady pokryty jest licznymi warstwami malarskimi.

Najstarsze zachowane warstwy pochodzą z wieku XVI.

II. 1. zakres prac

Materiały historyczne oraz użyte w trakcie poprzednich zabiegów konserwatorskich:

a) Ściany i sklepienia:

- Ściana południowa , wątki kamienne: wapien jurajski
- Wsporniki sklepienne: piaskowiec karpacki
- Tynk: Aisit Sanierputz Spezial f. Remmers
- Przecierka tynkowa: 3mm z tynku wapienno-piaskowego z dodatkiem żółtego piasku rzecznoego, filcowana

b) portal Berrecciego (od strony dziedzińca zewnętrznego):

- gzyms wieńczący – wapień pińczowski
- pilastry i boczne portale – piaskowiec karpacki
- prawy węgar portalu głównego – cios z wapienia jurajskiego
- spoiny – zaprawa wapienno – piaskowa / wapienno - cementowa
- całość portalu polichromowana

c) Arkada Florentczyka (środkowa):

- łuk arkady i kapitele – wapień pińczowski
- węgary, cokoły, odbojniki – wapień jurajski
- warstwy malarskie

d) Arkada Berrecciego:

- bazy i trzony – wapień jurajski
- kapitele pilastrów – piaskowiec karpacki
- łuk arkady – wapień pińczowski

2. Zakres prac

Przed rozpoczęciem prac w części zachodniej sieni, należy zabezpieczyć kartusze herbowe znajdujące się nad arkadą środkową. Należy je ostrożnie zdjąć oraz przekazać zamawiającemu.

A. część zachodnia (oznaczona literą A)

- wykonać pas tynku renowacyjnego do wysokości wskazanej na schemacie (oznaczone literą: T);
- oczyszczenie ścian z brudu i kurzu metodami „na sucho”;
- wykonanie ewentualnych uzupełnień w wyprawie tynkowej ścian zaprawą wapienno-piaskową;
- pokrycie warstwą farby wapiennej wszystkich ścian otynkowanych (próbki kolorystyczne oraz efekt estetyczny do zaakceptowania przez Zamawiającego).

Fot. 1 . zakres prac dla tynków renowacyjnych (część zachodnia sieni)

Fot. 2. stan zachowania tynków na ścianie północnej (część A)

Fot. 3. stan zachowania tynków na ścianie północnej (część A)

B. Część wschodnia (oznaczona literą B)

1) Wątek ceglany oraz kamienno-ceglany

- czyszczenie wątków metodami „na sucho”*;

-usunięcie ewentualnych odspojonych fragmentów cegieł, kamienia oraz zaprawy;

- uzupełnienie ubytków metodą kitowania oraz uzupełnienie ubytków spoinowania;
- nasączenie preparatem wzmacniającym na bazie estrów etylowych kwasu krzemowego (KSE oraz KSE HV f. Remmers lub równoważne).

2) wyprawa wapienna :

- oczyszczenie powierzchni metodami „na sucho” *;
- uzupełnienie ubytków;
- scalenie kolorystyczne uzupełnionych fragmentów.

Fot.4. stan zachowania wątków na ścianie północnej (część B) – ubytki w wyprawie wapiennej

Fot.5. stan zachowania wątku kamiennego ściany północnej (część B)

C. sklepienia (część A i B)

- delikatne oczyszczenie z kurzu i zabrudzeń metodami „na sucho”;
- uzupełnienie ewentualnych ubytków zaprawą wapienno-piaskową (np. przy kamiennym wsporniku- patrz fot.6)
- pokrycie warstwą farby wapiennej (próbki kolorystyczne oraz efekt estetyczny do zaakceptowania przez nadzór konserwatorski)

wsporniki sklepienne:

- delikatne oczyszczenie z zabrudzeń i kurzu metodami „na sucho”;
- uzupełnienie ubytków metodą kitowania oraz scalenie kolorystyczne;
- nasączenie preparatem wzmacniającym na bazie estrów etylowych kwasu krzemowego (KSE f. Remmers lub równoważny).

Fot. 6. Widoczne niewielkie ubytki zaprawy przy kamiennym wsporniku sklepiennym (część A)

Fot. 7. Stan zachowania sklepienia oraz ścian sieni (część A)

D. Portale: zachodni Berrecciego, środkowy z arkadą Franciszka Florentczyka, wschodni z arkadą Berrecciego

- oczyszczenie z brudu i kurzu metodami „na sucho”;
- uzupełnienie ubytków spoinowania zaprawami mineralnymi;
- wykonanie uzupełnień metodą kitowania rażących ubytków (m.in. detali architektonicznych arkad) oraz scalenie kolorystyczne – przy konsultacji i pod nadzorem służb konserwatorskich Zamku;
- nasączenie preparatem wzmacniającym na bazie estrów etylowych kwasu krzemowego arkady środkowej i arkady wschodniej (KSE oraz KSE HV f. Remmers lub równoważne).

Fot.8. stan zachowania- portal zachodni Berreccio, arkada środkowa

Fot.9. stan zachowania- portal zachodni Berreccio, arkada środkowa

E. kraty

- oczyszczenie z brudu i kurzu

* w uzasadnionych przypadkach, po wykonaniu prób dopuszcza się wykonanie czyszczenia najbardziej zabrudzonych fragmentów metodami „na mokro”